

De nya EU-länderna och den monetära integrationen i Europa

Huvudfrågor

- För- och nackdelar med en övergång till euron
- Hur väl avpassade är EUs konvergenskrav till de nya ländernas situation?

Flertalet nya EU-länder befinner sig på en avsevärt lägre utvecklingsnivå

- Mycket lägre inkomst per capita
- Tillväxten kommer att vara högre under en lång konvergensprocess (tumregel: 2 % av inkomstgapet sluts varje år)
- Kapitalimport = bytesbalansunderskott
- Högre investeringskvot
- Varierande arbetsmarknadsläge

**Tabell 1: Köpkraftskorrigerad BNP per capita 2003
(i procent av genomsnittet för de gamla EU-länderna)**

Cypern	76
Estland	44
Lettland	39
Litauen	42
Malta	67
Polen	42
Slovakien	47
Slovenien	71
Tjeckien	63
Ungern	56

Not: Preliminära uppskattningar.

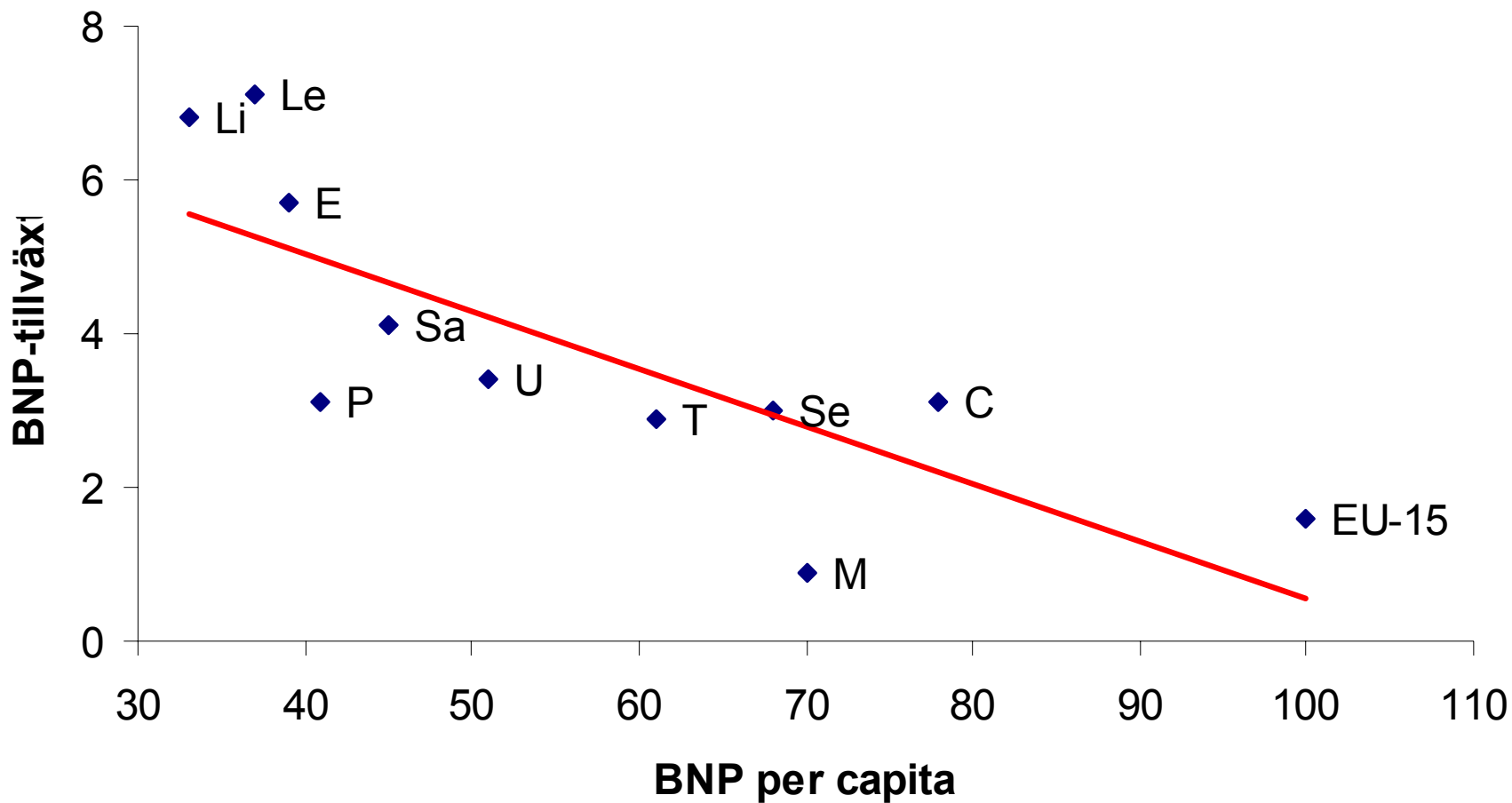
Källa: Eurostat, *Statistics in Focus* 27/2004.

Real GDP growth, 1993-2003

Selected EU-15 Countries	1993-2003
Finland	3.2
France	1.8
Germany	1.2
Greece	2.9
Netherlands	2.4
Portugal	2.2
Spain	2.8
Sweden	2.5
<i>EU-15</i>	<i>2.7</i>

10 New EU Members	1993-2003
Cyprus	3.8
Czech Republic	2.0
Estonia	3.3
Hungary	3.1
Latvia	3.0
Lithuania	1.8
Malta	3.9
Poland	4.8
Slovak Republic	3.6
Slovenia	3.9
<i>EU-10</i>	<i>3.3</i>

Figur 3: Tillväxt och inkomstnivå



Not: BNP per capita avser 2001 och är uttryckt i procent av genomsnittet för de gamla EU-länderna. BNP-tillväxt avser genomsnittlig årlig tillväxt för åren 2001-2005 i procent.

Table 5.3 a**Convergence in per capita income (PPP)**

	2001	2010	2020	2030
Latvia	32.2	43.5	53.8	62.3
Lithuania	35.3	46.1	55.9	64.0
Poland	39.4	49.5	58.7	66.3
Estonia	42.4	52.0	60.8	67.9
Slovak Republic	49.9	58.2	65.9	72.1
Hungary	51.5	59.6	66.9	73.0
Malta	54.9	62.4	69.3	74.9
Czech Republic	61.4	67.8	73.7	78.5
Slovenia	71.5	76.2	80.6	84.1
Cyprus	88.5	90.4	92.1	93.6
EMU	100	100	100	100

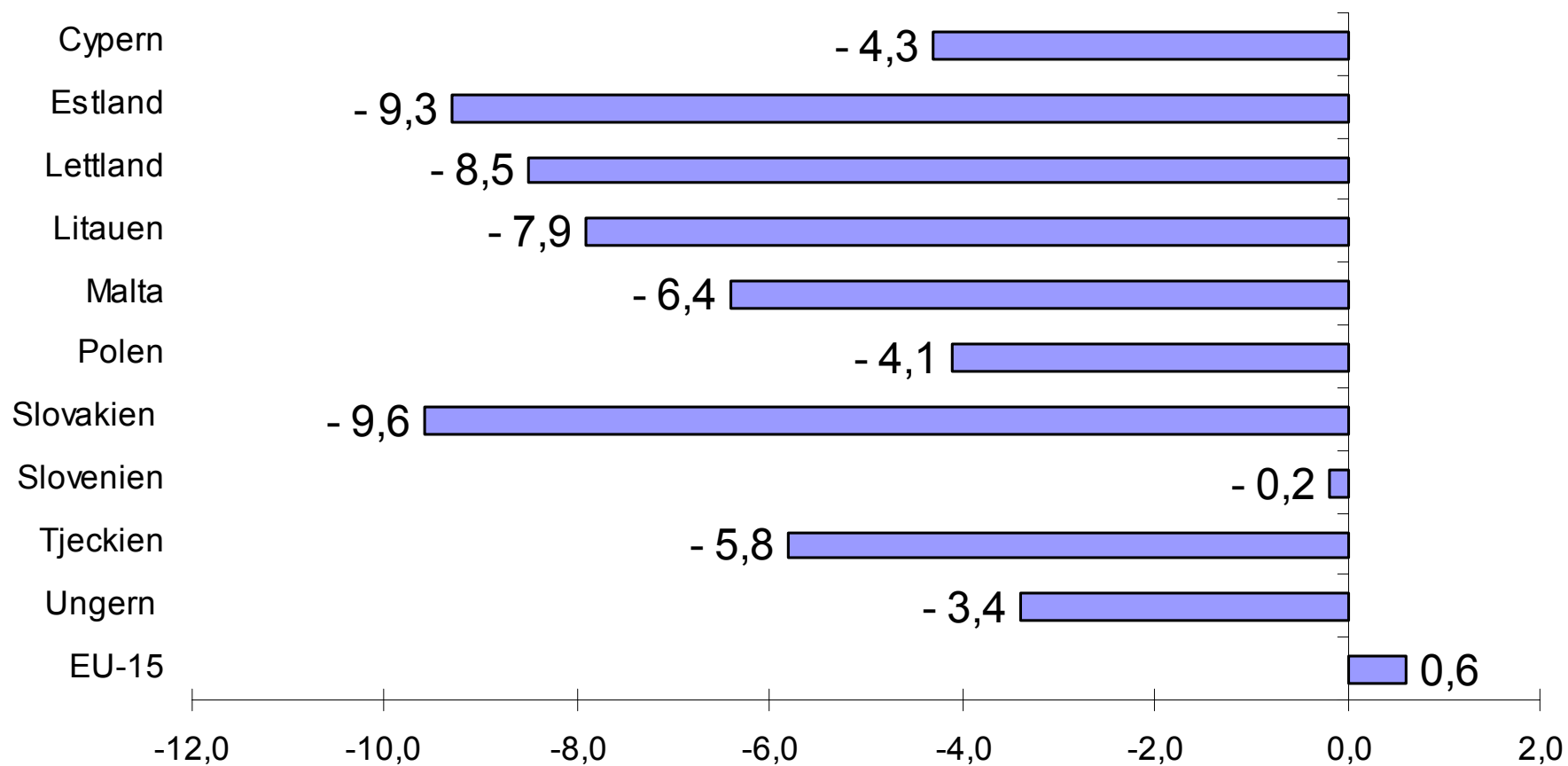
Table 5.3 b**Convergence in labour cost (% of EU average)**

	2001	2010	2020	2030
Latvia	10.9	25.7	39.3	50.4
Lithuania	12.2	26.8	40.2	51.1
Estonia	13.6	28.0	41.1	51.9
Slovak Republic	13.7	28.1	41.2	52.0
Hungary	17.2	31.0	43.6	53.9
Czech Republic	17.5	31.2	43.8	54.1
Poland	20.1	33.4	45.6	55.5
Slovenia	40.4	50.3	59.4	66.8
Cyprus	48.4	56.9	64.8	71.2
EU	100	100	100	100

Note: The assumption underlying these simulations is that the difference in the levels of per capita income and labour cost will shrink by two percent every year.

Source: World Bank, WDI, Cologne Institute for Business Research and own calculations.

Figur 1: Bytesbalans i procent av BNP
(genomsnitt för perioden 1997-2003)



Källa : EEAG (2004)

Tabell 4: Privata fasta bruttoinvesteringar i procent av BNP (genomsnitt 1999-2003)

Cypern	18,1
Estland	26,9
Lettland	24,2
Litauen	20,5
Malta	11,2
Polen	21,1
Slovakien	27,6
Slovenien	24,5
Tjeckien	27,0
Ungern	23,3
EU-15	21,2

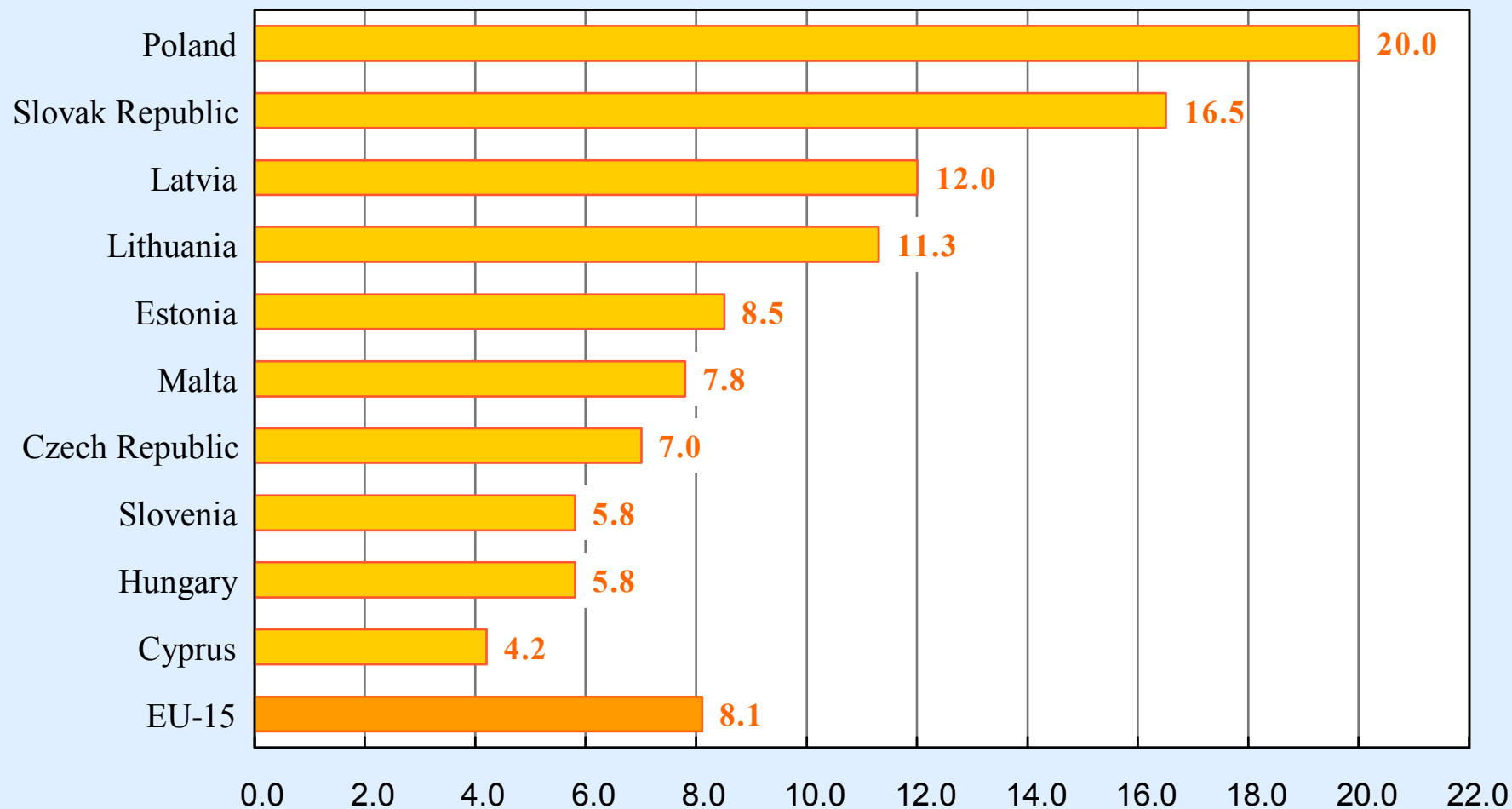
Källa: Eurostat.

Fig. 5.4

UNEMPLOYMENT IN ACCESSION COUNTRIES

(average for the period 2002 – 2004)

in % of labour force, standardised



Sources: Eurostat; European Commission, European Economy Autumn 2003; 2003 and 2004: projections by the Ifo Institute.

Effektivitets- och tillväxtvinster med övergång till euron

- Lägre transaktionskostnader vid internationella betalningar
- Minskad valutaosäkerhet
- Större möjligheter till prisjämförelser
- Mer handel och hårdare konkurrens
- Positiva effekter på inkomstnivån (tillväxten)

Stabiliseringspolitiska konsekvenser

- Landspecifika (asymmetriska) störningar på varu- och arbetsmarknaderna kan inte mötas med egen penningpolitik (förändringar av räntan) eller av växelkursrörelser
- Mindre risk att växelkursfluktuationer i sig ska utgöra en störningskälla

Större fördelar med en övergång till euron för de nya EU-länderna än för t ex Sverige och Storbritannien

- Tillväxthänsyn viktigare än stabiliseringspolitiska hänsyn
- Större flexibilitet på arbetsmarknaden minskar behovet av egen penningpolitik
 - högre löneökningstakt ger större möjligheter att förändra det relativa kostnadsläget
 - svagare fack och mindre betydelse för kollektivavtal
 - svängningar i migrationsströmmarna som anpassningsmekanism
- Nuvarande situation med egen valuta innebär stora risker för valuta- och finansiella kriser
 - typiska “emerging markets”
 - risk för “capital flow reversals”
 - valutakursfall - upplåning i utländsk valuta ökar i värde - om “currency mismatch” insolvens och konkurser

Tabell 2: Produktivitets- och löneökningar (genomsnitt per år 1999-2003)

	Produktivitetsökning	Reallöneökning	Nominell löneökning
Cypern	1,9	2,1	5,6
Estland	5,8	5,0	9,8
Lettland	6,4	2,4	5,8
Litauen	5,5	3,8	3,6
Malta	1,9	0,8	3,8
Polen	4,7	4,8	8,8
Slovakien	3,9	2,9	8,6
Slovenien	3,0	3,8	10,8
Tjeckien	0,9	1,5	5,9
Ungern	2,7	3,6	12,1
EU-10	3,7	3,7	8,5
EU-15	0,9	1,1	3,1

Not: Produktivitetsökning avser BNP-ökning per sysselsatt.

Källa: *European Economy*, våren 2004.

Table 3.1

Coverage of collective agreements and unionisation^{a)}

Country	Total economy (2001)		Market sector (mid 1990s)	
	Coverage	Unionisation	Coverage	Unionisation
Old EU member states				
Austria	98	40	97	34
Belgium	100	69	82	44
Denmark	85	88	52	68
Finland	90	79	67	65
France	90	9	75	< 4
Germany	67	30	80	25
Greece		32		
Ireland				43
Italy		35		36
Luxemburg	60	50		
Netherlands	78	27	79	19
Portugal	62	30	80	< 20
Spain	81	15	67	< 15
Sweden	94	79	72	77
UK ^{b)}	36	29	35	19
New EU member states				
Cyprus	65-70	70		
Czech Republic	25-30	30		
Estonia	29	15		
Hungary	34	20		
Latvia	< 20	30		
Lithuania	10-15	15		
Malta	60-70	65		
Poland	40	15		
Slovakia	48	40		
Slovenia	100	41		
Other countries				
Australia	22 (23) ^{c)}	23		
Canada	32	30 ^{g)}		
Japan	21	22 ^{h)}	21	24
New Zealand	45 ^{d)}	22		
Norway	70-77 ^{e)}	55 ^{h)}	62	44
Switzerland	53 ^{f)}	23 ^{h)}	50	22
US	15	14 ^{h)}	13	10
Notes: ^{a)} Coverage refers to the percentage of employees covered by collective agreements and unionisation to the percentage of employees with union membership; ^{b)} Figures do not include Northern Ireland; ^{c)} The parenthesis refers to the coverage of wage awards (see Section 1.1) and to 2000; ^{d)} 1997; ^{e)} 2000-01; ^{f)} 1994; ^{g)} 2000; ^{h)} 1996-98.				

Table 3.2

Bargaining levels

Country	National guidelines	Inter-sectoral level	Sectoral level	Enterprise level
Old EU member states				
Austria	Pattern bargaining		XXX	X
Belgium	Centrally agreed guidelines for wage increases with the government 2003–04	XXX	X	X
Denmark	Pattern bargaining	XX	XX	X
Finland	Tripartite national pay agreement 2003–04	XXX	XX	X
France			X	XX
Germany	Pattern bargaining		XXX	X
Greece	National general collective agreement 2002–03	XX	XXX	X
Ireland	Tripartite national pay agreement 2003–04	XXX	X	X
Italy	Social pacts with government 1993 and 1998 setting guidelines for the wage-bargaining process		XX	X
Luxemburg			XX	XX
Netherlands	Centrally agreed ceiling for wage increases with government 2003; tripartite national wage freeze 2004–05	XX	XXX	X
Portugal			XXX	X
Spain	Centrally agreed guidelines for wage increases 2003	XX	XXX	X
Sweden	Intersectoral agreements setting guidelines for the wage-bargaining process; pattern bargaining		XXX	XX
UK			X	XXX
New EU member states				
Cyprus			XXX	X
Czech Republic	Tripartite national agreements on minimum wages		X	XXX
Estonia	Tripartite national agreements on minimum wages		X	XXX
Hungary	National guidelines for wage increases agreed with government and tripartite national agreements on minimum wages	X	XX	XXX
Latvia	Tripartite national agreements on minimum wages	X	X	XXX
Lithuania			X	XXX
Malta				XXX
Poland	National guidelines for wage increases agreed with government and tripartite national agreements on minimum wages		X	XXX
Slovakia	Tripartite national agreements on minimum wages		XX	X
Slovenia	Tripartite national pay bargains	XXX	XX	X
Other countries				
Australia	National wage awards for minimum wages	X	XX	XXX
Japan	Pattern bargaining			XXX
New Zealand			X	XXX
Norway	Pattern bargaining; tripartite agreement on guidelines for wage increases 2003	XX	XXX	X
Switzerland			X	XX
US				XXX
Notes: XXX = dominating level XX = important, but not dominating, level X = existing level				

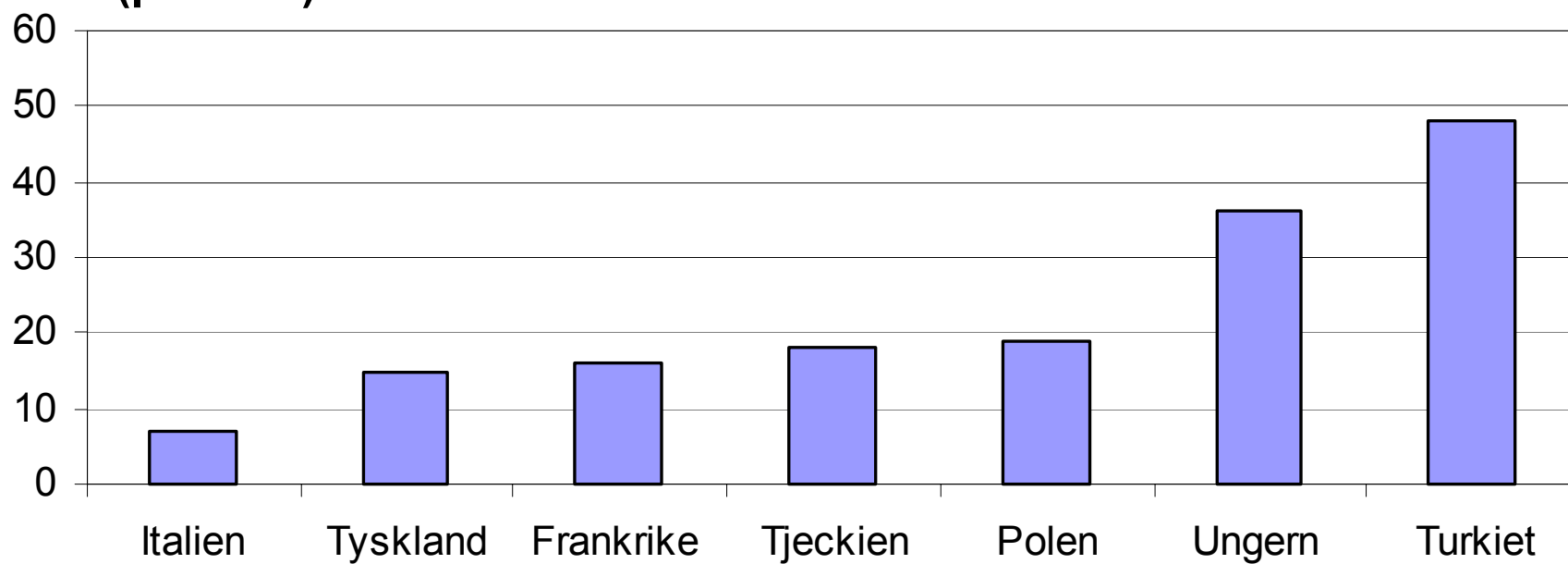
Sources: *Industrial Relations in the EU Member States and Candidate Countries (2002)*, *Collective Bargaining Coverage and Extension Procedures (2002)*, individual Eiroline country reports. For New Zealand: Bray and Walsh (1998).

Tabell 3: De nya EU-staternas växelkursregimer

Cypern	Bindning till euron: +/- 15 % band, de facto +/- 1-2 % band
Estland	ERM-medlemskap: sedelfond med helt fast kurs mot euron
Lettland	Fast kurs mot SDR (29 % vikt för euron): +/- 1 % band
Litauen	ERM-medlemskap: sedelfond med helt fast kurs mot euron
Malta	Fast kurs mot valutakorg: +/- 0,25 % band
Polen	Fritt flytande växelkurs; inflationsmål
Slovakien	Styrd flytande växelkurs ("managed float")
Slovenien	ERM-medlemskap: +/- 15 % band
Tjeckien	Fritt flytande växelkurs; inflationsmål
Ungern	Bindning till euron: +/-15 % band; inflationsmål

Källa: EEAG (2004: kap 6) och pressmeddelande från ECB, 27 Juni 2004

**Figur 2: Andel skulder i utländsk valuta i banksystemet 1999
(procent)**



Källa: EEAG (2004)

Tabell 5: Årlig inflationstakt (2001-2003)

	2001	2002	2003
Cypern	2,0	2,8	4,0
Estland	5,6	3,6	1,4
Lettland	2,5	2,0	2,9
Litauen	1,3	0,4	-1,1
Malta	2,5	3,1	2,6
Polen	5,3	1,9	0,7
Slovakien	7,2	3,5	8,5
Slovenien	8,6	7,5	5,7
Tjeckien	4,5	1,4	-0,1
Ungern	9,1	5,2	4,7
EU-10	4,9	3,1	2,9
Euro-området	3,0	2,8	2,4
EU-15	2,8	2,6	2,3
Tre EU-15-länder med lägst inflation	1,6	1,4	1,2

Not: Årlig förändring av harmoniserat konsumentprisindex.

Källa: Eurostat.

Formella konvergenskrav för EMU-inträde

1. Två års medlemskap i ERM
2. Inflationen får inte överstiga inflationen i de tre EU-länder som har lägst inflation med mer än 1,5 procentenheter.
3. Den långa räntan får inte överstiga räntan i de tre EU-länder som har lägst inflation med mer än 2 procentenheter.
4. Budgetunderskott på högst 3 % av BNP
5. Offentlig bruttoskuld på högst 60 % av BNP, eller om den är högre, ska den minska “i tillfredsställande takt”.

Inflationskriteriet

- Snabbt växande länder har högre inflation (Balassa-Samuelson-effekten)
- Hög produktivitetsstegring i den sektor som producerar “tradables” (utrikeshandelsvaror)
- Höga löneökningar sprider sig till den sektor som producerar “non-tradables” (tjänstesektorn) med lägre produktivitetsökning, dvs industrin
- Högre prisökningar för “non-tradables” och därmed för KPI: 1-2,5 procentenheter
- Risk onödigt åtstramande politik tvingas fram

De finanspolitiska kriterierna

- De finanspolitiska konvergenskraven är desamma som de regler som gäller efter EMU-inträde (stabilitetspakten)
- För närvarande stor osäkerhet om stabilitetspaktens regler: de har inte tillämpats för Frankrike och Tyskland
- De nya EU-länderna kan komma att kräva att reglerna ska mjukas upp också som inträdeskrav
- Mer troligt att man kommer att hålla mycket hårt på reglerna som inträdeskrav
 - kraven är mer **trovärdiga** som krav för inträde än som regler när man väl är med

Tabell 6: De nya EU-staternas offentliga finanser (2004)

	Offentligt finansiellt sparande i procent av BNP	Offentlig skuldkvot i procent av BNP	Offentliga investeringar i procent av BNP (2004)
Cypern	-4,6	74,6	
Estland	0,7	5,4	4,5
Lettland	-2,2	16,0	2,3
Litauen	-2,8	22,8	3,2
Malta	-5,9	73,9	5,1
Polen	-6,0	49,1	3,5
Slovakien	-4,1	45,1	2,7
Slovenien	-1,7	28,3	
Tjeckien	-5,9	40,6	4,4
Ungern	-4,9	58,7	4,5
EU-10	-5,7	44,4	
EU-15	-2,6	64,2	2,4

Not: Siffrorna är preliminära uppskattningar. Data på offentliga investeringar saknas för Cypern och Slovenien.

Källa: EU-kommissionen.

Problem med de finanspolitiska reglerna för de nya EU-länderna

- Risk att offentliga investeringar hålls tillbaka
 - argument för ”golden rule” (räkna bort offentliga investeringar från budgetunderskottet)
 - andra argument emot (risker för kreativ bokföring, gränsdragningsproblem osv)
 - undantagsregel för länder under viss inkomstnivå (säg högre underskott än 3 % av BNP om de offentliga investeringarna är större än 2,5 % av BNP och inkomstnivån är under 80 % av EU-snittet)
- Nominell tillväxttakt (inflation + real tillväxt) 2,5-5 procentenheter högre för de nya EU-länderna)
 - högre nominell tillväxt innebär att givet budgetunderskott förenligt med lägre skuldkvot i procent av BNP i längden
 - undantagsregel knuten till inkomstnivå skulle kunna hantera det problemet också
- Undantagsregler i fråga om budgetunderskott nu knutet till BNP-fall
 - lågkonjunktur i de nya EU-staterna innebär bara lägre tillväxttakt

Långsiktig skuldkvot under olika antaganden

- 4 % årlig tillväxt och 2 % av BNP i budgetunderskott innebär skuldkvot på 50 % av BNP
- 7 % i årlig tillväxt och 2 % av BNP i budgetunderskott innebär skuldkvot på 29 % av BNP

Slutsatser

- Betydligt starkare skäl för snabbt EMU-inträde än för Sverige och Storbritannien
 - gäller särskilt de länder som redan har fasta växelkurser
- Konvergenstkriteriet om låg inflation kan vara för tufft
- De finanspolitiska konvergensreglerna kan missgynna de nya EU-länderna